

Το Χαμάμ – Το Οθωμανικό λουτρό της Φλώρινας

Άποψη του λουτρού από τα βορειοανατολικά¹

Άποψη του λουτρού από τα βορειοδυτικά²

Το χαμάμ, το οθωμανικό λουτρό, βρίσκεται κοντά στις όχθες του ποταμού Σακουλέβα, δυτικά της Πλατείας Δικαιοσύνης, στην οδό Αριστοτέλους. Σώζεται μέχρι και σήμερα. Το κυρίως κτίσμα αποτελείται από έναν προθάλαμο και ατομικό λουτρό με ημικυλινδρική θολωτή οροφή, τον κυρίως χώρο του λουτρού, που έχει θόλο με φωτιστικές οπές, και τον χώρο της δεξαμενής νερού με το καζάνι³. Η κατασκευή του τοποθετείται χρονολογικά στο 1600 περίπου-κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας-και λειτουργούσε μέχρι το 1958⁴.

Το χαμάμ αποτελείται από έναν κεντρικό πυρήνα, με ορθογωνική κάτοψη, που περιλαμβάνει το θερμό χώρο και το καζάνι. Η οροφή του θερμού χώρου σχηματίζει ημισφαιρικό θόλο, οποίος στηρίζεται σε τέσσερα ημιχώνια και φωτίζεται περιμετρικά με 11 οπές. Στις τρεις πλευρές του κτίσματος υπάρχουν τρεις κρήνες, ενώ στην τέταρτη, εσοχή με καμάρα, η οποία αποτελούσε πιθανότατα την είσοδο του λουτρού. Στον ΒΔ και στον ΒΑ τοίχο υπάρχουν δύο κόγχες. Στην ΝΔ πλευρά του μνημείου υπάρχει μικρό άνοιγμα για να μπορεί να ελέγχει κανείς την στάθμη του νερού στο καζάνι. Κάτω από το δάπεδο του θερμού χώρου υπάρχει υπόκαυστο, ενώ κάτω από το καζάνι, υπάρχει χώρος εστίας για τη θέρμανση του νερού. Έξω από το κτίσμα, στην ΝΔ πλευρά, διακρίνει κανείς τα ερείπια του χώρου τροφοδότησης της εστίας. Στα ΒΑ του

¹ Οικονόμου, Αι. *Οι παραδοσιακές κατοικίες της Φλώρινας*. Διαθέσιμο στο: <http://2dim-florin.flo.sch.gr/index.php/programmata/politistika/139-paradosiakes-katoikies> (ημερομηνία πρόσβασης 18/2/2016).

² Ό.π.

³ Μεκάσης, Δ. (1993). Τα λουτρά. *Εταιρία*, 12, 16 – 22.

⁴ Μεκάσης, Δ. (1994). Η Οδός Κωνσταντίνου Παλαιολόγου. *Εταιρία*, 15, 34 – 39.

κεντρικού πυρήνα υπάρχουν δύο χώροι-ένα ατομικό λουτρό και ένας προθάλαμος-με θολωτή κάλυψη που αποτελούν επέκταση του λουτρού. Στο ΝΑ τμήμα υπάρχει και ένας τρίτος χώρος με οριζόντια νεότερη κάλυψη. Τα δομικά υλικά που χρησιμοποιήθηκαν στην τοιχοποιία του λουτρού είναι λαξευτοί και αργοί λίθοι, οπτόπλινθοι και ασβεστοκονίαμα⁵.

Το οθωμανικό λουτρό έχει κατασκευαστεί σε τρεις διακριτές χρονικές περιόδους. Το αρχικό τμήμα του προσδιορίζεται, όπως προκύπτει από την αναφορά του Τούρκου χρονογράφου και περιηγητή Ελβιγία Τσελεμπί (1661)⁶, αλλά και από την επιμελημένη κατασκευή της λιθοδομής, στα τέλη του 16^{ου} ή στις αρχές του 17^{ου} αιώνα. Κατά τον 19^ο αιώνα, έγιναν επεμβάσεις στις τοιχοποιίες, ενώ κατά τις αρχές του 20^{ου} αιώνα προστέθηκε μονώροφο κτίσμα αποδυτηρίων σε επαφή με το λουτρό.

Βιβλιογραφία

Δημητριάδης, Β. (1973). *Η Κεντρική και Δυτική Μακεδονία κατά τον Εβλιγία Τσελεμπί*. Θεσσαλονίκη: Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών.

Μεκάσης, Δ. (1993). Τα λουτρά. *Εταιρία*, 12, 16 – 22.

Μεκάσης, Δ. (1994). Η Οδός Κωνσταντίνου Παλαιολόγου. *Εταιρία*, 15, 34 – 39.

Οικονόμου, Α. & Στόιος, Α. (2013). Τα Οθωμανικά Μνημεία της Φλώρινας. Στο Α. Οικονόμου, Μ. Παπαγιαννάκης & Α. Στόιος, (συλλ.), *Για τη Φλώρινα. Αρχιτεκτονικά Τοπία του Παρελθόντος*. Φλώρινα: Στέγη Φιλοτέχνων Φλώρινας – Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας, Δήμος Φλώρινας, Λέσχη Πολιτισμού Φλώρινας, 19 – 30.

Οικονόμου, Αι. *Οι παραδοσιακές κατοικίες της Φλώρινας*. Διαθέσιμο στο: <http://2dim-florin.flo.sch.gr/index.php/programmata/politistika/139-paradosiakies-katoikies> (ημερομηνία πρόσβασης 18/2/2016).

⁵ Οικονόμου, Α. & Στόιος, Α. (2013). Τα Οθωμανικά Μνημεία της Φλώρινας. Στο Α. Οικονόμου, Μ. Παπαγιαννάκης & Α. Στόιος, (συλλ.), *Για τη Φλώρινα. Αρχιτεκτονικά Τοπία του Παρελθόντος*. Φλώρινα: Στέγη Φιλοτέχνων Φλώρινας – Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας, Δήμος Φλώρινας, Λέσχη Πολιτισμού Φλώρινας, 19 – 30.

⁶ Δημητριάδης, Β. (1973). *Η Κεντρική και Δυτική Μακεδονία κατά τον Εβλιγία Τσελεμπί*. Θεσσαλονίκη: Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών.